

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَدِينَةُ عَلِيٍّ عَالِمَاتُهَا وَفِيهَا جَمَاعَةُ الْعُلَمَاءِ وَالْمُؤَلَّمِينَ وَالْمُؤَلِّمِينَ

(٥٠)

نَيْقِيَّةٌ مَرْصِيَّةٌ وَمُتَّحِنَةٌ بِهَيْئَةِ ثِقَّةِ الْأَعَاظِمِ وَحَيْدِ الدُّهْرِ فَرِيدِ الْعَصْرِ السَّجْدِ الَّذِي خَرَجَ
بِهِ الْفَاخِرُ كَيْفَ الْأَنْامِ حُجَّةِ الْإِسْلَامِ مَجْتَبِيَةِ الْعَصْرِ وَالزَّمَانِ سِرْكَارِ شَرْعِيَّةِ عِدَارِ
سَلَاةِ الْأَطْيَابِ عَلَى الْخِيَابِ قَاشِخِ عَلَى الْكِبْرِ صَاحِبِ قَلْبِهِ كَوْعِدِهِ خَلَاةِ الْعَالَمَاتِ وَأَمْرَاتِ الْيَوْمِ الْيَوْمِ

مُسْتَجَابٌ

مرآة الحق

بِهْتَامٌ

Checked
#987

غَاصِي كَثْرَتِي سَيِّدِ حَرِيمِ الدِّينِ عَفَى اللهُ عَنْهُ مَا لَكَ وَمَهْتَمٌ

(٥٠)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
مَدِينَةُ عَلِيٍّ عَالِمَاتُهَا وَفِيهَا جَمَاعَةُ الْعُلَمَاءِ وَالْمُؤَلَّمِينَ وَالْمُؤَلِّمِينَ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(۵)

مِلَّةَ الْحَقِّ

(۵)

ہرگز ننمودہ ذرہ بین دو خط
 تردیدش اگر نوشته عیب نیست
 بود آنچه نوشته درو عین صفا
 معصوم نسیم بالیقین ما و شما
 الحق از ملاحظہ این دو تحریر شائبہایت فرسندیم و شکر تہ ادا میکنیم جناب عالی
 شخصے ہستیہ آزاد و راست گو و راست باز تا آنجا کہ ممکن بود بقدر قوہ بشریہ خود
 تحقیق ننمودہ نوشتہ اید سعیکو مشکور **اما** شکر یہ ذرہ بین ازین جہت کہ
 مطابق عقائد حقہ علما است و علما و فضلاء بلکہ تصدقش کردند و علماء سائر بلاد
 نیز تصدیق خواہند کرد۔ علاوہ بر این بذریعہ این ذرہ بین جہالت جہال را بظہ
 تمام دریافت نمودیم و اما شکر یہ دور بین ازین حیثیت کہ اعتقادات بعیدہ با
 را بواسطہ این دور بین حقیقت بدست آوردیم و این برائے ما دست آویز
 معتبر گردید زیرا کہ انچه از عالیجناب مولوی صاحب دام فضلہ بمع شریف خود شنیدید
 بے کم و کاست ضبط و ثبت فرمودہ اید۔ جناب عالی از رحمت قیل و قال و از
 شفقت مباحثہ بے خیال و فارغ البال و آسودہ ہستیہ۔

سوال۔ جناب عالی در صفحہ ششم جناب امیر اور ائمہ معصومین علیہم السلام برابر
 و سادی پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم تھے یا نہیں۔

جواب۔ مولوی صاحب قبلہ دام فضلہ عالی جناب امیر اور ائمہ معصومین علیہم السلام

نور و روح و طینت میں جو امور باطنیہ سے ہے وحدت رکھتے ہیں جیسا کہ زیارت
جامعہ میں اِنَّ اَرْوَا حَكَوْ وَّطَيْنَتَكَ وَّ اِحْدَاةً اور ظاہر ہے کہ زمانہ پیغمبر میں
جناب امیر تاج تھے اور پیغمبر خدا متبوع اور پیغمبر خدا افضل تھے اور جناب امیر مفضل تھے
اور جناب امیر کو پیغمبر خدا سے افضل جاننا کفر ہے۔ انچہ در ایں جواب ذکر فرمودہ
اندر مناقص و منافی بضمون اثبات النبوة و الرسالہ فی النبی و السلامی باشہ
پس ضرورت است کہ مولانا دام فضله العالی یکے از دو امر را اختیار کنند۔ یا صحت
ایں جواب و بطلان انچہ در اثبات النبوة است یا بعکس یعنی صحت باقی اثبات النبوة
و بطلان ایں جواب۔ و اگر از وحدت و وحدت نوعی ارادہ کردہ است کہا ہو حق
و فقرہ فیل زیارت بر آن دلالت میکند نعم الوفاق میفرماید حَکَمَ اللهُ
اَنْوَارًا فَجَعَلَ لِكُلِّ بَعْرِ شَيْءٍ مِّنْهُدًى قَيْنًا ضَمِيْرًا كَرُوْرًا و جوامع انوار صاف
و صریح است در تعداد و ارواح مقدسہ و امتیاز آنها از جمیع موجودات اگرچہ حقیقت
انوار و ارواح و طینت ایشان از یک نور واحد است بوجہ نوعیت فانیسم
بنا بر ایں اشکالات معضله لاتمدفع دارد منی آید۔ چنانچہ بنا بر ہمتہا و آن عالیجناب
داردی آید۔ و دیگر یک تردید بسیار کوچک ہم در کار است و آن اینست کہ
تابعیت و متبوعیت و افضلیت و مفضولیت را مقید بزماں حیات پیغمبر نموده
مفہوم صحیح نتیجہ بعکس منجشمہ در زماں وفات و در حشر و ہمیشہ پناہ بر خدا یعنی
بنا بر ایں قید لازم آید کہ ائمہ علیہم السلام در غیر زماں حیات پیغمبر در عوالم دیگر افضل
و متبوع باشند نحو ذہب اللہ من مغالطۃ هذا الفاضل۔

سوال دوم۔ جناب عالی از جناب مولوی صاحب دام فضله۔ آیا جناب امیر اور
ائمہ معصومین علیہم السلام نبوت و رسالت مستقلاً از جانب خدا سے عزت و جل رکھتے تھے
یا نہیں۔

جواب - نہیں رکھتے ہیں۔ **اقول** دریں جاہم یک چشم زخم کوچکے ہست و آن اوراج لفظ مستقلاً زیرا کہ مفہوش جنیں است کہ جناب امیر و ائمہ علیہم السلام نبی و رسول ہووند بدون استقلال و دون اثباتہ خرط الفتادفا فہم جیداً۔

سوال سوم - جناب عالی از مولوی صاحب دام فضلہ العالی آیات تکاشفہ اور احادیث متواترہ میں نبوت و رسالت کی نسبت جو ائمہ معصومین کے طرف بھیگی اوس سے مراد کیا ہے۔

جواب - این سوال طولانی است یعنی نویسم در تحقیق الکلام ملاحظہ شود طرف مقابل جنیں ایراد گرفتند۔ در جواب اول کہ ایں وحدت نوعیت یا شخصے - و اگر شخصے و خطبہ دختر با علی چگونہ نمود۔ و رسوال سوم ایراد کردند کہ آیات متکاثرہ در قرآن **اقول** اولاً آیات متکاثرہ و احادیث متواترہ مشکیش شما۔ یک آیه و یا یک حدیث بنمائید کہ دو نفر عالم تفسیر صحیح الاعتقاد آنرا قبول کنند۔ پس مراد از آیات و اخبار مدعاہ آیات و اخبار نیست کہ در رسالہ اثبات النبوة نوشته شدہ است میگوئیم کہ هیچ وجہ من الوجوه دلالت ندارد بر مدعی **وَإِنْ لَكَلَّفَ مَا كَلَّفَ** پس استفسار میکنم آیا رسالہ اثبات النبوة مصنفہ مستفتین است یا مصنفہ جناب عالی یا مصنفہ ثالث۔ شک نیست در اینکه مصنفہ مستفتین نیست و ایں الظہر من الشمس و ایں من الامس است کہ ایشان ہمہ لاعلمند و اصطلاحات علیہ منہ رجب رسالہ ہندہ را نمی دانند۔ و اگر مصنفہ شخص ثالث است میگوئیم بیان مراد از کلام غیر جائز نیست و اگر مصنفہ خود جناب ثالث نیست نیز بیان المراد لایدفع الايراد بعد الفراغ عن الکلام کما هو المقرر فی علم المناظرہ۔ و ثانیاً چه ضرورت است با امکان ارادہ معنی حقیقی ارادہ معنی مجازی کہ باعث اضلال و اغواء نہر بار شود و چه داعیست ائمہ را نبی و رسول گفتن بعد نبی و رسول را تاویل کردن با وجود منع شرعی از اطلاق

نبی و رسول برائتہ و راخبار چہ اباید این گونه مهلات را گفت و مسلمانان را در سنگلاخ
 جهالت و ضلالت انداخت و علماء را بزحمت و مشقت مبتلا کرد - رفته رفته باعث
 فتنه و فساد باشد خصوص در مهم چنین موقع باریک و نازک جواب اجنبی از سوال است
 فافهم پناه بر خدا از اعوجاج فہم - نیز عالیجناب میرزا صاحب میفرمایند کہ خود بحدت
 جناب مولوی غلام حسین صاحب قبلہ مدظلہ شرف شدہ عریضہ گذرانیدم در وحدت
 حضرت امیر و رسول اللہ کہ وحدت نوعی و یا شخصیت -

جواب - چنین داده شد حضرت سرور کائنات صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم پر تمام
 رجال و نساء امت بودند (۲) این وحدت و وحدت شخصی است و نوع (۳) سخا
 حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام با حضرت فاطمہ زہرا علیہا السلام را خداوند عالم در
 آسمان خواند (۴) وحدت حکم باطنی و از دو اج حکم ظاہری و احکام باطنی را بر
 احکام ظاہری حل نتوان کرد - **آہل گویم شکل و گنگویم شکل** - اگر جواب نہ پردازیم
 مشکل کہ خلق خدا در ضلالت میمانند و گمراہ می گردند - و اگر بگویم استخوانہایم پر زہ
 می آید از فضاخ و قبائح کلمات مولوی صاحب قبلہ ہاہ اللہ الی کلئہ الحق و الصراط
 المستقیم و النہج القويم آین - **اولاً** حضرت پیغمبر پر تمام رجال و نساء امت بود و فضا
 چہ ربطی بسوال دارد بالکل بے ربط و مہمل است - علاوہ بر این اگر از پیغمبری
 متعارف حقیقی بین الناس را ارادہ کردہ است کہ لازم آید ما در ان امت زہناے
 پیغمبر باشند و پسران و دختران امت پسران و دختران حقیقی پیغمبر درین صورت
 لازم آید جواز سخا برادران خواہران خود را نمود با اللہ توبہ توبہ و مفسد نہیاد
 و معائب بشمار بر این قول مترتب می میشود کہ قلم شرم و حیا میکند از تحریر آن در زبان
 گنگ و لال می شود از تقریر آن و این مفسد مخفی و پوشیدہ نیست برابر با بقول
 و فضلاء و فحول و لا قوۃ الا باللہ و اگر معنی مجازی ارادہ میکند چنانچہ در عرف

ہم میگویند بکنے کہ بزرگ قوم و ذی حق باشد و محن باشد و یا معلم باشد و یا پادشاه باشد
 شاپور را هستی یعنی بزرگ ما و محن ما و یا مالک ما و نحوها۔ میگوئیم پدربودن پیغمبر است
 را باین معنی بسیار خوب و مرغوب است کما هو الحق زیرا که پیغمبر محسن و پادشاهی مالک
 رقاب و مولی و اولی بنصرت الی غیر ذلک هستند و ما غلامان و عبید هستیم۔ مگر مطلب
 بسوال ندارد و ثالثاً جناب مولوی صاحب قبلہ معنی وحدت شخصی و وحدت تو
 و وحدت نفس و غیر بارانہ فرمیده است کہ وحدت در کتب محققین یا ذوقہ قسم است
 و معانی اینہا را طائیفہ مذکورہ است و الا ایگونیہ ہفوات و سقطات از اینان
 صادر نمی شد افسوس ہزار افسوس ہزار افسوس چہ کنم اگر ساکت بنشینم مسلمین مضطرب
 می افتند۔ و اگر بگویم طبیعت نفرت میکند از بیان مفاسد و قبائح جناب معظم الیہ
 گویا بجهت ترویج امر فاسد و تسبیح جواب اول را بطور توطئه و تمہید ذکر فرمودند جزایش
 با خدا۔ و ثالثاً گویا عالیجناب مولوی صاحب قبلہ حسن و قبح اشیا را بوجہ و اعتبار
 می دانند و حال آنکہ حسن و قبح اشیا را ذاتیت آنچہ قبیح است و حرام در عوالم
 و دریمہ حالات و از منہ قبیح و حرام است و آنچہ حسن و حلال است کذلک دریمہ
 عوالم پس وزوی قتل نفس مجرمہ و بر جمیع حالات و از منہ و عوالم حرام است و لازمہ قول
 قبلہ و امم تصدعالی اینست کہ عوام در عالم دیگر حلال باشد درین عالم و بالعکس نیز
 مثل دیگر شرب خمر و طی غلام و۔ این عالم کہ حرام است لازمہ نماز عالی آنت
 کہ در عالم دیگر جائز باشد الی غیر ذلک پناہ بر خدا و قول مولوی صاحب کہ احکام ماظنہ
 بر احکام ظاہری حمل نتوان کرد و ظاہر البطلان است چنانچہ از مسدہ حسن و قبح اشیا
 معلوم و مبرہن است و از ناظر حدیث حضرت صادق و واضح و مبرہن می شود
 سائب و مفاسد اجوبہ مذکورہ و بطلان اختیار وحدت شخصی۔ راوی عرض میکند
 بخدمت حضرت کہ مردم میگویند حضرت خود از ذندہ چپ حضرت آدم خلق شدہ است

ارشاد میفرماید که لازمه آنست که حضرت آدم ناکح نفسه باشد آیا خداوند عالم قادر
 نبود که حضرت حوّا را از ماده دیگر خلق نماید آیا ناچار بود که از دنده حضرت آدم خلق کند
 این چه جرات است و این چه استغنی و این چه بی‌مهالاتی و این چه بی‌پروائی
 جامعی و سبب چه شده و اینکه وحدت را بر وحدت شخصی عمل فرموده آید که مستلزم
 هزارها مفاد و قبائح و اشکالات لا تخلی است - پس اگر فرض جناب عالی خدمت
 بشریت غراست چرا بطور پوشیده و مصنف گننام رواج میدهید و اگر نفساً
 در کار نیست آیا در این بده علماء نبودند که تحریرات خود را بطور صفا بصوابه
 علماء محرر و صحیح کرده افشا کنند - سواد شتر شده و دولا و دولا رفتن چه معنی دارد
 و اگر برای جفیه دنیا و حب آنست **الذُّنُبُ خَيْفَةٌ وَطَالِبُهَا كَلْبٌ**
وَ حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ - آفوس هزارها آفوس -
 و دیگر اینکه سوال از عقد خوان نبود که جواب دادند خدا در آسمان عقد خواند و علاوه
 بر این نمی دانند که خدا در آسمان عقد بست و شهود گرفت و حضرت ختم المرسلین
 در زمین عقد بست و شهود گرفت فافهم ولا تغفل - اے مردم بهتر رسید از خدا
 و بجا جت را بر کنار بگذارید روزهای سخت در پیش داریم **الْآنَ وَرَأَى الْكَلْبُ**
لِيَوْمًا وَهُدِيَتْ بِهِ الشَّمْسُ صَادَتْ ظِلًّا مَا كَرِهَتْ آن روز
 آفتاب جهان تاب تیره و تار میگردد - و برگ از همه شده اند دنیا سخت تر است و
 نسبت با بعد یعنی بالنسبه بمقتاد و عقبه که یک از یک سخت تر است مرگ پیش آنها
 بسیار سهل است لاجل و لا قوة الا بالله اے جنواب غفلت رفقا - باز کنید
 از خواب غفلت چشم خودتان را و نفا نیت را بر کنار بگذارید **تَعَالَوْا إِلَى**
كَلِمَةِ الْحَقِّ تَجَازُوا نَفْسِكُمْ - وَلَا تَعْرِضُوا عَنِ الصِّمَاتِ الْمُسْتَقِيمِ
فَتَهْتَبُوا أَوْ كُفِّرُوا وَلَا حِطُّوا تَعْلِقُ الصَّالِ بِالْحَالِ تَنْتَفِعُوا

فی الحال والہمال و تاملوا فی ایقاظ المؤمنین لتکونوا من الفائزین
 و تفکروا فیما کتبہ بعض مجتہدی لکھنو بالادلت۔ الاربعۃ
 تکتونوا من المنصفین و صلحاء الامۃ یا قوم ہذا سفینۃ
 النجات ارسکوا معنا فتکونوا من الناجین۔ ولا تغلوا
 فی دینکم فتکونوا من الہالکین ہذا نصیحتی لکم و ہدایتی
 ایاکم فاللہ تعالیٰ من و سر اے کہ عرض میکنم کہ خدا کے واسطے بر خود
 و برادران خود رحم کنید و ترک منازعہ و مجادلہ فرمایید کہ شرعاً حرام است اشغال
 مارا در تعب و زحمت نیندازید بوجہ اذ اظہر الفساد فلیظہر البعائر
 علمہ مجبورکنید مارا بوجاب نوشتن و اصلاح مفاسد نمودن چنانچہ در ابتداء
 از ہر دو تحریر شکر یہ ادا کر دیم نیز در خاتمہ بسیار بسیار شکر یہ ادا میکنیم بر رائے
 صواب جناب مرزا در وی صاحب دام مجدہ العالی کہ در آخر دور بین نوشتہ
 و این خادم علماء ہم را ہم مطابق رائے معظم الیہ است کہ مجلس آراستہ و انتظام
 دادہ و علماء اسلام و فضلاء کرام دامت برکاتہم را دعوت کردہ کہ مصدق باشند
 و طرہین بکمال تہذیب و ادب مسائل متنازع فیہا را طرہ و تحقیق کنند و تصدیق
 علماء را ہم ضبط نمودہ بے کم و کاست طبع و نشر و رفع نزاع نمایند و این رائے
 جناب میرزا صاحب بہترین آراستہ و ما علینا الا البلاغ المبین۔
 حررہ تراب اقدام العلماء شیخ علی اکبر الشروانی

— (چ) —

بسم اللہ الرحمن الرحیم

انچہ جناب مستطاب عماد الاسلام و بلاد الانام در این رسالہ مرآة الحق فرمودہ
 عین الحق و الصواب می باشد و اتباع فرمایشات ایشان اسباب فوز و برکت

غالیه می باشد والسلام علی من اتبع الهدی فقط
 حرره الاحقر اسد الله الموسوی

بسم الله الرحمن الرحیم

قال الله تعالى ومن احياها فکانما احيا الناس جميعا فی الکافی
 والعیاشی عن الصادق علیه السلام من اخرجها عن ضلال
 الی هدی فکانما احياها ومن اخرجها من هدی الی ضلال
 فقد قتلها فکانما قتل الناس جميعا وذلك تاویلہ الاعظم
 حیث است که بعضی از مدعیان فضیلت و مدح و ثناء حضرت امیر مومنین
 علیهم السلام کار با فراط میسازند و عوام شیعیان را که موالیان اهل بیت اند
 در پرده و لایق اهل بیت و مدح شان بخود مائل می کنند و درین کلمات پریشان
 مخالفت اصول شیعیان بر زبان می آرند و باندرک اختلاف عنوان تجدید طریقه
 باطله غلات و مفوضه می نمایند و در سده و صحیح و تاویل اقوال غلات و مفوضه
 و روایات اینها بر می آیند و خود را از اقوال آنها بر می می پذیرند و حالانکه مثل
 اقوال آنها که ظاهر الدلاله بر کفر و زندقه است بر زبان می رانند و آنرا اشعار
 و دثا خود میگردانند در بجا از حضرت امام رضا علیه السلام منقول است که غالیان کافر
 اند و مفوضه مشرکین اند کسی که با آنها مجالست و هم نشینی کند یا با آنها مخالفت کند
 یا با ایشان چیز بخورد و یا بیاید یا صلہ نسبت با ایشان بعمل آرد یا با آنها منا کحت کند
 یا آنها را امانت در اقرار دهد یا امانت آنها را نزد خود نهد یا حدیث آنها را تصدیق کند
 یا اعانت آنها نماید اگر چه بیک کلمه یا بعض کلمه باشد از ولایت و دوستی خدا که غرض اول
 و ولایت و دوستی رسول خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت آنحضرت بدر میرود فقط

حرره الاقل سید ابوالحسن عقیقه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لوانفتت ما فی الارض جمیعا ما الفت بین قلوبهم ولكن الله
الفت بینهما نه عن زحکیم وصلى الله على محمد وواله الطاهرين
ولله در الشیخ نعم ما حوراه وقوره ام حسب الذين في
قلوبهم مرض ان لن يخرج الله اضغانهم فقط

الا حق عبد الله الحائري الطهراني

(۱۰۰)

عالم جناب مولانا العلام الغلام ملا علی اکبر مدظلہ العالی کیلئے از عملت کرام
متاہلین وفضلائے عظام متفلسفین عمدۃ الفاضلین اسوۃ الکاملین قدوة
المبتحرین زبدة المناظرین می باشند ایس چند صفحات را اظہاراً للحق وادباً
للحقن خوب و مرغوب تحریر فرمودہ اند حق تعالی اہل اعوجاج را بذریعہ ایس
ارادۃ الطریق ایصال الی المطلوب فرماید تصدق حضرات معصومین علیہم الصلوۃ
والسلام فقط

حرره السيد شارة حسين الموسوي عظیم آبادی

(۱۰۱)

تحریر علامہ نثری جناب مولانا علی اکبر صاحب قیلہ در حقیقہ کشف الحق و نوح المستر
و ابطال باطل و رجحان غائبین و احقاق الحق و رجحان اہل یقین است فقط
سید احمد حسین

(۱۰۲)

عظیم آبادی
مطابق سنہ ۱۲۸۰

